

Afstemning

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Forsvarsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (Op-hold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af beslutningsforslag nr.

B 15:

Forslag til folketingsbeslutning om selvvisite-ring til plejehjem eller plejebolig.

Af Line Barfod (EL) og Pernille Rosenkrantz-Theil (EL).

(Fremsat 11/12 2001).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henriette Kjær):

Forslagsstillerne ønsker, at det skal være de ældre og de handicappede selv, der visiterer sig til en plejehjemsplads eller -bolig. Dette skal ifølge bemærkningerne til beslutningsforslaget sikre, at den ældre selv kan vælge, hvor i landet den ældre vil bo.

Jeg vil indledningsvis sige, at regeringen ser med stor sympati på ønsket om at give de ældre mere frit valg af plejehjemsplads eller plejebolig. Det er afgørende for regeringen, at vi i tilrettelæggelsen af vores ældrepleje i højere grad sætter den ældre i centrum.

De ældre ønsker som alle os andre at have indflydelse på deres egen hverdag og selv at kunne træffe valg ud fra deres egne ønsker og behov. De offentlige tilbud om pleje og omsorg skal derfor tilrettelægges, så der tages udgangspunkt i den enkelte ældres behov og ønsker. Den ældre skal gøres til hovedpersonen, og dette opnås bl.a. ved, at den ældre får ret til frit valg af plejehjem eller plejebolig. Regeringen vil snarest fremsætte lovforslag herom.

Alle ældre, der er visiteret til en plejehjemsplads eller en plads i en plejebolig, skal have ret til frit at vælge plejehjem eller plejebolig. Retten til det frie valg skal også gælde, selv om det plejehjem eller den plejebolig, den ældre ønsker at

bo i, ligger i en anden kommune. Ældres valg af plejebolig skal ikke længere afhænge af familiemæssige eller religiøse forhold.

Regeringen vil med lovforslaget også sikre, at ægtepar ikke adskilles, når den ene ægtefælle bliver visiteret til plejehjem eller plejebolig, hvis den anden ægtefælle ønsker at flytte med. Fremover skal ægtepar eller samlevende derfor som udgangspunkt visiteres som par og ikke som enkeltpersoner. Det vil give den ældre og de pårørende flere valgmuligheder og mere medindflydelse på, hvordan man ofte i en svær situation, der betyder store omvæltninger i den ældres tilværelse, får løst problemerne bedst muligt.

Forslagsstillerne foreslår imidlertid også, at de ældre skal have mulighed for selv at visitere sig til et permanent ophold på et plejehjem eller i en plejebolig, hvis de føler, der er behov for det. Det er ikke konkretiseret i forslaget, hvordan gruppen af ældre og handicappede, der skal have ret til selvvisitation til en plejebolig, nærmere skal defineres.

Med hensyn til de ældre kunne det antages, at grænsen f.eks. kunne sættes ved den biologiske alder, der er afgørende for udbetaling af folkepension. Det vil sige, at der i princippet skal være en plejebolig klar til alle borgere over 65 eller 67 år, der måtte finde, at de har behov for at flytte på plejehjem eller i plejebolig.

Regeringen kan ikke støtte det forslag. Forslaget bryder med nogle fundamentale principper for måden, vi organiserer vores ældrepleje på. Ældreområdet er et af de serviceområder, hvor det kommunale selvstyre i høj grad kommer til udtryk. Det er kommunernes ansvar at bygge og udbygge det antal pladser, der lokalpolitisk vurderes at være behov for.

Vurderingen af behovet for plejeboliger er forskelligt fra kommune til kommune alt efter, hvordan kommunerne fastsætter deres serviceniveau. Nogle kommuner prioriterer en veludviklet hjemmepleje med døgnpleje til at passe ældre i eget hjem, andre kommuner prioriterer at kunne tilbyde mange ældre en plejehjemsplads eller plejebolig. Om det ene eller andet foretrækkes, må afhænge af lokalpolitiske drøftelser og erfaringer.

Når ældre eller handicappede skal indstilles til f.eks. en plejebolig, må det fortsat baseres på en visitation, som kommunen foretager. Visitationen skal baseres på en konkret og individuel vurdering af den enkeltes behov og skal samtidig afspejle de politiske beslutninger, der er truffet om serviceniveauet i ældreplejen.

I den individuelle behovsvurdering skal tilbuddene om pleje og omsorg naturligvis tage udgangspunkt i den enkelte ældres behov og ønsker. Tilvejebringelsen af omsorg og trygge fysiske rammer er en vigtig opgave, som kommunerne har ansvaret for, og det ønsker regeringen ikke at ændre på.

Jeg vil godt tilføje, at jeg med disse bemærkninger ikke tager afstand fra selvvisitering i enhver henseende. For de mange ældre, der ønsker at blive længst muligt i eget hjem, er det afgørende, at de føler sig trygge ved at bo i deres eget hjem.

Kl. 14.50

Tryghed hos de ældre kan sikres f.eks. ved at give tilbud om midlertidigt ophold på eksempelvis en aflastningsplads eller en akutstue, hvis der opstår en akut situation hos den ældre, der ikke nødvendigvis kræver sygdomsbehandling eller udredning, men som kræver pleje og omsorg i en kortvarig periode. Det kunne f.eks. styrke trygheden hos de ældre, hvis de får mulighed for at kunne visiteres selv til et midlertidigt ophold på en aflastningsplads.

Jeg er ikke i tvivl om, at selvvisitation i denne sammenhæng vil være et godt tilbud, der vil give de ældre og deres pårørende mulighed for hurtigt at kunne afhjælpe et akut opstået behov for hjælp og omsorg.

Mange kommuner har tilbud om aflastningsophold, men jeg vil gerne benytte lejligheden til at opfordre kommunerne og amterne til i større omfang at samarbejde om etablering af akutstuer, der helt eller delvis baserer sig på selvvisitation.

De personer, ældre såvel som handicappede, der har behov for en plejebolig, skal naturligvis hurtigt have tilbud om en bolig. Regeringen vil i den forbindelse arbejde på at sikre et varieret og ordentligt botilbud til de plejekrævende ældre, herunder også de demente. Og på den baggrund skal jeg oplyse, at regeringen ikke kan støtte forslaget.

Flemming Oppfeldt (V):

Venstre går ind for frit valg af ældrebolig og plejebolig. Når den ældre er visiteret til et plejehjem eller en bolig et sted, så kan denne rettighed tages med og bruges overalt i landet, uanset om den ældre har familiemæssig tilknytning til det pågældende område eller ej.

Det hedder frit valg. Det vil sige, at man frit kan vælge mellem offentlige og private plejehjem og mellem forskellige lokaliteter. De ældre

skal ikke bare være henvist til deres egen kommunes standardløsning med udsigt til kirkegården, der kan også være ældre, der foretrækker at have udsigt over bugten. Desuden forestiller Venstre sig, at denne rettighed også omfatter det princip, at man kan få sin ægtefælle eller samlevet med sig, selv om vedkommende ikke er blevet visiteret, dvs. vurderet til en plads.

Et eksempel: Et krondiamantbrudepar på 90 og 87 år bliver skilt fra hinanden, da konen bliver visiteret til en plejehjemsplads, mens manden ikke bliver vurderet til det. Konen flytter på plejehjem, manden bliver tvunget til at blive boende for sig selv. Det var imod begge ægtefællers vilje.

Sagen stammer fra Valby Bydelsråd, altså sådan et rigtigt Enhedsliste- og SF-land med rødt flertal. Der havde man den her sag. Hårdt presset besluttede Valby Bydelsråd, at manden herefter kunne visiteres til en knallert, han var også kun 87, så han kunne køre på besøg hos sin kone. Det skal dog tilføjes, at der blev fundet en løsning for krondiamantparret, men det var først efter, at pressen var gået ind i sagen.

Det er utålelige tilstande, der gælder i dag, hvor kommunerne kan forhindre de ældre i at flytte, fordi de kun stiller en plejebolig eller plejehjemsplads til rådighed for den ene ægtefælle.

Venstre vil løse opgaven på den måde, at der gennemføres en lovgivning, der fastslår, at det fremover er ægtefæller og samlevende, som visiteres som par til ældrebolig eller plejehjem. Og som vi lige har hørt, vil regeringen komme med sådan et forslag.

Over for dette stiller Enhedslisten det såkaldte alternative forslag om at indføre selvvisitering. Som det står i forslaget, vi behandler i dag, skal det være de ældre eller handicappede selv, der bestemmer, om de er berettigede til en plejehjemsplads. Dette uanset behov, dette uanset handicappets størrelse, nedsættelse af funktionsevne, sygdom, kort sagt, der er dømt tagselvbord fra Enhedslistens side.

Konsekvensen af forslaget vil være, at velfungerende borgere, som det offentlige alternativt kan understøtte i egen bolig eller i en ældrebolig, en kollektivbolig eller på anden måde, vil gå ind og optage en plejehjemsplads foran den svage ældre borger, som måske ikke har så godt et netværk og ikke så gode formuleringsevner, men som til gengæld har et meget større behov. Selvvisitering kan blive den stærkes ret.

Et velfærdssamfund skal efter Venstres opfattelse stille en række ydelser til rådighed for bor-

gere, der har behov. Ydelserne skal være første-klasses, og der skal være konkurrence mellem offentlige og private udbydere. Men det må altid være sådan, at det er fællesskabet, i det her tilfælde kommunen, som definerer, hvilke opgaver der skal løses, og hvem der er til rådighed for en sådan objektiv vurdering, hvor der kan indgå forskellige alternativer.

Kl. 14.55

Enhedslisten kobler med dette forslag på enhver måde fællesskabet fra og indfører en individuel junglelov. Og det er derfor, jeg er glad for at kunne meddele, at Venstre ikke kan støtte beslutningsforslaget.

Grete Schødt (S):

Det lyder umiddelbart som et godt initiativ, forslagsstillerne her har taget til, at såvel ældre som yngre selv skal kunne vælge deres bolig, hvor som helst i landet de vil bo, og samtidig have en forventning om at kunne flytte i en egnet bolig, alt efter alder eller handicap, hvor hjælpen er.

Sådan tror jeg egentlig at vi alle sammen ønsker det skulle være, men er det realistisk?

Selvvisitering til frit boligvalg mener jeg faktisk vil skade dem, der virkelig trænger til at komme først med hensyn til at få en ledig bolig på et plejehjem eller en handicapvenlig bolig. Jeg tror faktisk, det skader mere, end det gavner.

Hjælper vi mennesker ved at lave en lovgivning om at have ret til at komme på en venteliste til en plejehjemsplads eller en handicapvenlig bolig? For det er jo faktisk sådan, det forholder sig i virkelighedens verden.

Vi mangler stadig væk ældreregnede boliger, vi mangler plejehjem, vi mangler boliger til handicappede, og det er faktisk her, vi skal starte for at løse nogle af de her problemer. Der skal simpelt hen bygges nogle flere boliger ude omkring i vores kommuner.

Det var faktisk det, vi lagde op til i Socialdemokratiet og i regeringen, og nu håber jeg, at den nye regering også vil fortsætte den kurs og tage de initiativer, som vi lagde for dagen, til simpelt hen at få bygget nogle flere boliger, som vi har så hårdt brug for.

I Socialdemokratiet vil vi ikke stå i vejen for et lovinitiativ, der sikrer, at ægtepar, der selv ønsker det, kan flytte sammen, enten på et plejehjem eller i en ældreregnet bolig, hvor det kun den ene af ægtefællerne, der er visiteret, og jeg håber, at det var en fortalelse, da ministeren sagde, at ægtepar som *par* skal visiteres. Det mener jeg er helt forkert.

Jeg mener, at de, der har hjælp behov, de, der har handicappet, skal visiteres, og så er det til gengæld en selvfølge, at ægtefællen eller samleveren får rettigheder til at flytte med. Jeg mener faktisk, at det i dag står i serviceloven, at man har sociale hensyn at tage, og derfor er jeg også af den opfattelse, at ny lovgivning på det her område burde være overflødig.

Vi er også nødt til at erkende, at der er dårligt fungerende kommuner, der ikke lever op til servicelovens intention, og derfor ser vi meget positivt på, at der skal laves en lille ændring, så der ikke kan ske misforståelser, når man læser serviceloven.

For os er det en selvfølge, at er man et par og den ene bliver plejkrævende, så flytter man sammen, men vær opmærksom på: En visitering til en skærmet enhed for senildemente er ikke lykken for ethvert ægtepar, hvor den ene af parterne er senildement og den anden måske er rask. Der handler det om, at kommunerne skal stille en ældreregnet, handicapregnet bolig til rådighed med den hjælp, der er behov for, så der tror jeg, det er meget vigtigt, at vi skiller begreberne ad.

Men den del af forslaget er vi positivt indstillet over for, og den første del afviser vi.

Pia Kristensen (DF):

Der skal ikke herske tvivl om, at Dansk Folkeparti ønsker en lovgivning, der sikrer ældre og handicappede et helt frit valg med hensyn til plejehjem og botilbud, så han eller hun frit kan vælge, hvor i landet vedkommende vil bo, f.eks. det sted, hvor vedkommende har sin familie og sine venner.

Kl. 15.00

Ældre pensionistægtepar bør have retskrav på at kunne blive sammen, når den ene af dem skal på plejehjem. Vi har set grelle eksempler, hvor ægtepar, som har levet sammen i en menneskealder, bliver tvunget til at leve adskilt imod deres vilje. Det er helt og aldeles uacceptabelt.

Det er ligeledes uacceptabelt, at man i årevis har nedlagt plejehjem og plejehjemsafdelinger, samtidig med at der bliver flere og flere plejkrævende ældre. Ventelisterne er vokset, og det betyder en frasortering af mange, som vitterlig har et berettiget krav på en plejehjemsplads.

I de kommuner, hvor der er mangel på plejehjemspladser, er det selvfølgelig tvivlsomt, i hvor høj grad man efterkommer den ældres eget ønske om visitering til en plejebolig eller en ple-

gehjemsplads. Det er Dansk Folkeparti meget opmærksom på. Fru Aase D. Madsen har netop igen stillet spørgsmål til socialministeren vedrørende visitering og ligeledes, om der er pårørende, ledsiddere eller andre uvildige personer til stede, når der visiteres.

Dansk Folkeparti er til dels enige med forslagsstillerne i, at retten til selvvisitation både for ældre og handicappede vil give et reelt billede af behovet. Vi synes, det er et velment forslag, som vi er positive over for, men med forslaget følger altså også opførelse af flere plejehjem og -boliger, ellers hænger det ikke sammen.

I regeringsgrundlaget er der givet løfter om retten til frit at vælge ældre- og plejebolig overalt i landet og også retten til at få sin ægtefælle med. Det er jo positive meldinger. Dansk Folkeparti vil nu afvente regeringens udspil og hvad det indeholder, og så vil vi selvfølgelig holde regeringen fast på de løfter, der er givet.

Som sagt: Intentionerne i forslaget er gode, men vi kan ikke støtte dem.

Charlotte Dyremose (KF):

Vi konservative ser meget positivt både på intentionerne om frit valg og selvfølgelig også på, at par, der ønsker det, skal på plejehjem sammen. Vi ser derfor også frem til, at regeringen ser nærmere på de her områder og fremsætter forslag om det.

Hvad angår selvvisiteringen er visiteringen eller vurderingen af, om de ældre skal på plejehjem, i plejebolig, eller om man kan ordne det plejebehov, de måtte have, på anden vis, et kommunalt anliggende.

Som jeg før har nævnt i forbindelse med Enhedslistens forslag, går Det Konservative Folkeparti ind for en bevaring af det kommunale selvstyre. Det gør vi også på det her område. Og det er i dag kommunerne, der beslutter, hvornår og om der er plads på plejehjem, og det ønsker vi at de skal blive ved med, så længe de formår at administrere det.

Men jeg ser samtidig positivt på socialministerens forslag om mulighederne for hel eller delvis selvvisitering til f.eks. akutstuer, altså hvor der opstår et konkret behov, og hvor den ældre i en periode ikke føler sig tryk i den ordning, vedkommende måtte være i. Men overordnet går vi ind for det kommunale selvstyre på de områder, hvor det er muligt at have kommunalt selvstyre. Derfor kan vi ikke tilslutte os forslaget.

Villy Søvnald (SF):

Det er jo en interessant dag på den måde, at det, vi behandler lige nu, er det mest vidtgående forslag om frit valg, der formentlig nogen sinde er blevet præsenteret i Folketinget.

Vi har nu hørt alle borgerlige ordførere på striben, inklusive ministeren, vende sig imod det og sige, at sådan var det nu heller ikke ment, at man ikke skal gå til yderligheder med det her frie valg og ligefrem bruge det til at lade folk bestemme selv.

Det er jo meget interessant. Det afslører vel noget af komikken i en valgkamp, der afløses af en dagligdag, hvor vi så nu skal tage stilling til meget konkrete forslag. Jeg forstår, at der skal sidde nogle smagsdommere og tage stilling til, om folk er egnede til det eller ej.

Jeg forstår i øvrigt ikke den bekymring om, at folk i hobetal ville bevæge sig ind på plejehjem. Tror man virkelig selv på, at velfungerende mennesker over 67, der i øvrigt har et godt liv, vil på et plejehjem? Det tror jeg ikke på.

Kl. 15.05
Jeg synes, forslaget er interessant derved, at vi kunne få et indtryk af, hvor mange mennesker der faktisk gerne vil på plejehjem, som vil åbne op for, at man visiterer sig selv. Det tror jeg vil være nyttigt også af hensyn til tilstandene på plejehjemmene, hvor der ikke er tvivl om, at et af problemerne er, at plejetyngden, som man vist teknisk kalder det, er blevet så stor, at der er for lidt liv på vore plejehjem.

Det kunne være spændende at åbne op for, at stærke og svage ældre får lov til at møde hinanden i et netværk, i et fællesskab, og det er, så vidt jeg kan se, det, forslaget her åbner op for. Hvis man synes, det er for vidtgående, så kunne man jo lægge nogle begrænsninger ind og sige, at det skal udformes i løbet af tid osv. Det er den ene del af forslaget.

Den anden del af forslaget er, at par skal have lov til bo sammen. Det er jo indlysende rigtigt, en indlysende rigtig tanke, der er svær at sige noget imod. Ligeledes at man selv må vælge, hvor i landet man ønsker at bosætte sig. Det er også en gammel tanke. Jeg har selv foreslået det så langt tilbage som i 1986, hvor jeg midlertidigt var medlem af Folketinget, og dengang blev det så i øvrigt afvist af den daværende borgerlige regering med henvisning til, at det var alt for omfattende.

Men tiderne skifter. Der er ingen grund til at opholde sig ved, at det er sådan.

Så har jeg bare en enkelt rettelse til slut. Hr. Flemming Oppfeldt kom enten til at sige noget, han ikke vidste noget om, eller også talte han mod bedre vidende, da han bevægede sig ud i Valby. Sandheden om Valby er følgende:

De borgerlige partier lukkede et hjem, der hed Margrethehjemmet, i Valby. Det var en beslutning, der i vidtgående omfang tvang ægtefæller fra hinanden. Der var tre partier, der stemte imod. Det var SF, det var Enhedslisten, og det var Dansk Folkeparti – bare sådan til historieskrivningen. Jeg håber, at hr. Flemming Oppfeldt ved fremtidige eksempler er mere omhyggelig med at undersøge landskabet, inden han udtaler sig så skråsikkert.

(Kort bemærkning).

Flemming Oppfeldt (V):

Sandheden om Valby Bydelsråd er, at formanden for Ældreudvalget var SF'er og stoppede her den 31. december. Sandheden om Valby Bydelsråd var, at der var rødt flertal. Det var det, jeg nævnte i min tale.

Jeg vil spørge hr. Villy Søvnald: Når man nu forestiller sig en verden, hvor folk bliver selvvisiteret, og der så er en kommune, der lige i dette sekund ikke har plejeboliger eller ældreboliger nok, og der er nogle, der er selvvisiteret, plus nogle, hvorom vi i dag vil sige, at de har behov, hvordan skal en kommune så administrere en sådan venteliste i den verden? Skal der ikke være en egentlig form for vurdering, et visitationsorgan, i den virkelighed, som hr. Villy Søvnald lægger op til?

(Kort bemærkning).

Villy Søvnald (SF):

Jeg gentager det lige for hr. Flemming Oppfeldt – han kan selv efterfølgende orientere sig om det i virkelighedens verden. Jeg siger jo ikke det her af voldsom lyst til at rose f.eks. Dansk Folkeparti; alle, der kender mig, ved, at det er ikke en del af min store passion. Jeg siger det for at få virkeligheden lidt på plads.

Virkeligheden er altså, at hr. Flemming Oppfeldts parti, Venstre, og De Konservative sammen med Socialdemokratiet i Valby har lukket Margrethehjemmet, hvilket betyder et voldsomt øget pres. Sådan er det. Og det lader sig ikke benægte.

Så spørger hr. Flemming Oppfeldt, om man ikke er nødt til at lave en eller form for visitation – det er jo et latinsk udtryk, der betyder grovsortering – hvis man nu er i en situation, hvor ikke

alle behov kan opfyldes. Jo, bestemt. Og man kan lave mange overgangsfaser og sådan noget.

Jeg synes bare, at det må være utrolig interessant for et parti, der dyrker tesen om det frie valg, at give mennesker anledning til at ytre sig om det. Vi diskuterer jo, hvor mange der gerne vil på et plejehjem. Vi ved det ikke, for det kan man kun finde ud af, ved at smagsdommere ikke skal sidde og sortere folks meninger fra ud fra en fornemmelse af, hvad der er rigtigt for folk. Det kan man i et sandt folkestyre kun gøre ved at lade folk ytre sig selv.

Det er det, man ikke synes er spændende i det parti, der holder store taler om det frie valg. Jeg forstår det simpelt hen ikke. Er hr. Oppfeldt ikke bange for at blive sat voldsomt på plads af statsministeren efter den her opførsel i dag?

Kl. 15.10

Margrethe Vestager (RV):

Noget af det mest interessante ved forhandlingen her i dag er vel, at den endnu en gang giver os anledning til at tage den principielle diskussion om frit valg og grænserne for frit valg i forhold til balancen mellem den enkeltes rettigheder og fællesskabets.

Jeg synes, det er meget interessant, og jeg har også med stor interesse lyttet til socialministerens varsel om lovforslag om frit valg, når man er visiteret til plejehjem og plejebolig, samtidig med at kommunernes frihed til at disponere på plejeboligområdet skal fastholdes.

Jeg ser med stor spænding og interesse frem til, hvordan det skal lykkes at lave en model, som ikke bare bliver en falsk visitering til en venteliste på diverse forskellige boligområder på forskellige lokaliteter og på forskellige niveauer, som hr. Flemming Oppfeldt, Venstres ordfører, diventerede os med.

Og det er interessant at se, hvordan det skal kunne sikres; at borgere, som har boet i en kommune i mange, mange år, stemt og støttet ældreboligpolitikken i kommunen, skal finde sig i, at andre kan skrive sig op på samme venteliste uden at have betalt kommuneskat i kommunen i mange, mange år. Hvilke typer af udligningsordninger, hvilke typer af ordninger vil man lave, som sikrer, at der bliver en sammenhæng mellem den kommunale politik og den frihed, som kommunen har til at tilrettelægge den og borgernes ønsker om et friere valg?

Det andet, som jeg med interesse vil afvente, er, hvordan socialministeren vil sikre, at der kan være selvvisitation til aflastning. Så vidt jeg ved,

er der ikke voldsomt mange pladser til aflastning, men der opstår til gengæld desværre mange akutte situationer, hvor det vil være en meget stor hjælp både for familien og for en eventuel ægtefælle eller samlever, at der kan være en aflastning i den konkrete situation. Så vidt jeg ved, er det ikke områder, hvor vi har særlig stort overskud.

Når vi er betænkelige ved forslaget om selvvisitering, er det, fordi vi ser det som en stor risiko med den begrænsning, der er på antallet af plejeboliger og plejehjem i øjeblikket, at de svageste ældre ikke får den bolig, de har brug for inden for et kort tidsperspektiv. Det er jo selvfølgelig et stort problem, hvis det er sådan, og derfor tilslutter vi os selvfølgelig også de positive ord, der er sagt i dag om et øget byggeri af plejehjem og ældreboliger.

En sådan form for selvvisitering kan også give et uønsket pres på den ældre til at fraflytte en bolig, som den ældre egentlig har lyst til at blive boende i, fordi den ældre lige pludselig får den fornemelse, at det kan da godt være, at børnebørnene gerne ville bosætte sig her, hvis jeg nu lige passende fik flyttet en tiendedel af mit habengut hen i en plejebolig. Og den type af pres ønsker vi ikke at bidrage til. Tværtimod vil det jo være ønskværdigt, hvis frit valg til at bo i eget hjem bliver en større realitet, fordi man får en hjemmepleje, som faktisk gør det muligt.

Noget andet er, at vi meget gerne ser et arbejde sat i gang i forhold til andre boformer end dem, vi kender. Der har været spredte forsøg rundt omkring med at lave ældreboligformer, hvor netop, som hr. Villy Søvnald også nævnte, stærkere og svagere ældre kan bo sammen, og hvor man kan have et langt perspektiv for sin boligsituation også som ældre og gammel.

Det sidste er, at vi også med interesse ser frem til, hvordan regeringen vil håndtere visiteringen af par, hvordan man skaber et boligmiljø, som er hensigtsmæssigt både for den stærkt demente og for den fuldstændigt friske ældre, et boligmiljø, som kan rumme begge parters interesse og selvfølgelig behov for et udfordrende og interessant sted at bo.

Med de ord vil jeg sige, at vi ikke kan støtte forslaget, men vi glæder os meget til den fortsatte diskussion af det her område.

Tove Videbæk (KRF):

B 15 er et godt og sympatisk forslag, som Enhedslisten er kommet med. Vi ved jo, at der p.t. er mellem 4.000 og 8.000 ældre visiterede, som

er på venteliste til plejehjem eller plejeboliger. Det skyldes jo dels, at der er for få plejeboliger og plejehjem, og det skyldes dels også, at der bor over 2.000 yngre handicappede på plejehjem, som egentlig er målrettet ældre.

Det er uholdbart og uanstændigt, at det er sådan, at svage ældre skal ligge på gangene på travle sygehusafdelinger eller værre endnu: ligge alene hjemme og vente på en plads på et plejehjem eller plejebolig. Det er simpelt hen utrygt, og det er uacceptabelt i et rigt land som Danmark.

Lige så horribelt er det, som vi har hørt om i den senere tid, at ældre ægtepar, der har levet sammen i op til 60 år, dvs. at de har holdt kron-diamantbryllup, bliver skilt ad, når de bliver så gamle, at den ene trænger til lidt ekstra omsorg og støtte.

Det er virkelig modsætningsfuldt. I en periode af de ældres liv, hvor de trænger til yderligere ekstra omsorg og har endnu mere brug for hinanden end tidligere, ja, der beslutter samfundet at skille dem ad. Det er totalt uacceptabelt, og det skal naturligvis stoppes.

Kl. 15.15

Det punkt med at vælge, hvor i landet de ældre vil bo, at de ældre selv kan vælge, burde jo være en selvfølge, og i en vis grad fungerer det allerede sådan mange steder. Men den løsningsmodel på de her problemer, som Enhedslisten kommer med, er jeg dog ikke helt enig i.

Det ville naturligvis være dejligt, om vi kunne komme tilbage til at få det sådan, som da vores bedsteforældre skulle på alderdoms- eller plejehjem og simpelt hen gik hen og bad om en plads, når de syntes, at nu kunne de ikke klare det hele længere, enten de var ene, eller de var to.

Egentlig tror jeg ikke, det ville blive misbrugt, hvis der var en selvvisitering, for jeg tror ikke på, at der er nogen, der vil afgive den del af deres frihed, som man jo skal afgive, når man kommer ind et sådant sted. Jeg tror ikke, de ville afgive den frivilligt, før der virkelig var brug for det.

Problemet er bare, at vi ikke løser mangelen på ældre- og plejeboliger, ved at alle kan visitere sig selv. Det kommer der ikke flere boliger af. Derimod skal der gang i byggeriet af ældre- og plejeboliger, og der skal turbo på renoveringen af de plejeboliger, der ikke lever op til de bygningsstandarder, som er beskrevet i lovgivningen.

Kristeligt Folkeparti fik sammen med flere andre partier i maj sidste år vedtaget B 76, som gik ud på, at private eller selvejende institutioner, som ejer plejehjem eller plejeboliger, kunne få samme tilskud som kommunalt ejede plejehjem og plejeboliger til renovering af disse.

Imidlertid brød den tidligere regering sig mildt sagt ikke om denne vedtagelse og nærmest ignorerede den både i forbindelse med lov-katalog og finanslovsforslag for 2002. Derfor regner vi naturligvis stærkt med, at den nye regering snarest muligt vil tage denne løse tråd op, for ellers vil Kristeligt Folkeparti naturligvis selv gøre det.

Egentlig kunne vedtagelsen af B 76 have været meget bedre, for der burde også i den have været inkluderet en mulighed for selvejende institutioner og private at bygge nye plejehjem og plejeboliger med samme tilskud, som de kommunale nybyggerier får, men det kunne der ikke på daværende tidspunkt findes flertal for.

Det kan der måske nu, og det ville være en super udgang på debatten om B 15, hvis man kunne beslutte dels at sætte turbo på byggeri af plejehjem og plejeboliger, dels at private og selvejende institutioner eller organisationer skulle have samme lempelige tilskudsforhold som kommunerne. Det ville være en lykkelig udgang på denne debat. Så kunne vi måske efter 10 års ørkenvandring se en ende på de lange ventelister og de horrible forhold for de ældre, som ikke længere synes, at de magter at være i den bolig, som de p.t. bor i.

Så ja til en del af forslaget og nej til en anden del af det.

Anden næstformand (Poul Nødgaard):
Ordføreren for forslagsstillerne, fru Line Barfod.

Line Barfod (EL):

Som ordfører for forslagsstillerne skal jeg takke for den velvillige behandling, som en del af forslaget har fået. Langt de fleste partier er enige i, at når først man er visiteret til en plejebolig, skal der være frit valg i forhold til, hvor man vil bo, og at par skal have lov til at bo sammen, hvis de ønsker det.

Jeg kunne forstå på socialministerens nik under fru Grete Schødts' ordførertale, at hun er enig i, at par selv skal vælge, om de vil bo sammen, så man ikke tvinger parrene til at bo sammen, hvis de ikke ønsker det. Ministeren nikker igen, så det er nok rigtigt forstået. For Enhedslisten er det underordnet, om det er vores beslut-

ningsforslag eller et forslag fra regeringen, der bliver vedtaget med disse ændringer, blot de bliver vedtaget.

Når vi så kommer til den anden del af vores forslag om, at ældre og handicappede skal have frit valg med hensyn til, om de vil flytte til en plejebolig eller plejehjem, er jeg lige så forundret som hr. Villy Søvndal over, at her gælder fritvalgsmodellen altså ikke.

Socialministeren henviste til, at selvvisitering – frit valg – ville være imod det kommunale selvstyre. Det undrer mig altså, når man ser, hvor meget der ellers skal indføres af frit valg, herunder den debat, der var tidligere i dag, om, at kommunerne skulle tvinges til, at der skulle være frit valg på ældreplejeområdet, i forhold til at private firmaer skulle ind på ældreplejen.

Kl. 15.20

Det undrer mig lidt, at det skulle give så store problemer, at ældre kan visitere sig selv til en plejebolig, at man ikke skulle kunne forudse behovet overhovedet, for hvordan så med folkeskolen? Det er jo heller ikke en politisk beslutning, hvor mange børn der bliver født, og hvor mange børn der bor i kommunen, når de skal i skole. Men der er det trods alt muligt uden at krænke det kommunale selvstyre at have en ret for alle børn til at gå i skole. Så skulle man synes, at det også var muligt rent praktisk at løse problemerne i forhold til, at ældre og handicappede selv får ret til at bestemme, at nu orker de altså ikke at klare sig i eget hjem længere.

Det virker mærkeligt, når man f.eks. taler med en dame på 90 år, der ikke længere orker at bo i sin egen bolig, men som ikke kan fremvise store handicap, som bare er træet og ikke længere orker at passe boligen og har lyst til at flytte på plejehjem, inden hun bliver så dårlig, at hun ikke selv kan være med til at indrette stedet og kan finde sig til rette, at hun ikke er dårlig nok til at blive visiteret. Hun kan altså ikke få et frit valg, når det gælder, om hun vil have den sidste del af sit liv i eget hjem med tiltagende dårlighed, eller om hun vil have den sidste del af livet på et plejehjem, hvor hun har haft tid til at vænne sig til forholdene.

Det undrer mig altså meget, at man her kan anføre praktiske problemer som begrundelse, når man ellers på andre områder kører så hårdt frem med de ideologiske overordnede principper omkring frit valg, uanset hvad de måtte medføre af praktiske problemer.

Det vil selvfølgelig være nødvendigt med nogle overgangsordninger, indtil man har sikret,

at der er plejeboliger og plejehjem nok, men det må være muligt at finde sådanne overgangsordninger. Så længe der ikke er mulighed for selvvisitering, er det jo heller ikke muligt at kende behovet.

Hr. Flemming Oppfeldt fra Venstre forventede, at der ville komme et virkeligt run på det, at der ville være rigtig mange borgere, der ville have lyst til at flytte på plejehjem. Det har jeg meget svært ved at forestille mig. Jeg har ikke mødt mange ældre eller handicappede, der havde lyst til at flytte på plejehjem, hvis ikke de havde behov for det.

Jeg tror ikke, at behovet bliver så stort, men det kan man jo se på. Man kan jo undersøge muligheden, lave nogle undersøgelser af, hvor mange der er, som godt kunne tænke sig at komme på plejehjem eller få en plejebolig, hvis de fik mulighed for det. Så får man afdækket behovet og kan se, hvor stort problemet bliver, og hvor mange år det vil tage at bygge det nødvendige antal plejehjem og plejeboliger. På andre områder i samfundet er det jo muligt at foretage nogle undersøgelser af behovet, inden man gennemfører de nødvendige ændringer.

Så sagde hr. Flemming Oppfeldt, som jeg nu kan huske det, at det skulle være fællesskabet, der skulle bestemme, og ikke det enkelte individ. Det glæder mig meget at høre, at Venstre har sådan en dobbelthed, så det på nogle områder er fællesskabet, der skal bestemme, når vi ellers har hørt, at kollektivismens århundrede er overstået, og at vi nu er gået ind i individets århundrede. Men det skal altså ikke gælde for ældre og handicappede. Her skal det være fællesskabet, der skal bestemme over den enkeltes behov for at flytte på plejehjem eller få en plejebolig.

Så sagde fru Grete Schødts fra Socialdemokratiet, at man ikke mener, at forslaget er realistisk, fordi der ikke er boliger nok, og at der skal bygges flere boliger. Vi er helt enige i, at der skal bygges langt flere plejeboliger af forskellig art, herunder mange forskellige boligformer, som også andre ordførere har været inde på. Men før vi har undersøgt, hvad behovet er for de personer, der ønsker at flytte på plejehjem og i plejeboliger, ved vi jo ikke præcis, hvor stort behovet er, og så få bygget de nødvendige boliger, samtidig med at man lavede nogle overgangsordninger, så folk fik mulighed for at flytte, når de selv følte behov for det.

Det kunne jo være, at det havde den afledte effekt, at folk var mindre syge og havde mindre behov for pleje, fordi de f.eks. kunne bo under nogle plejeboligformer, hvor de kunne hjælpe og støtte hinanden, i stedet for først at komme på plejehjem, når de har det så dårligt, at de ikke kan noget som helst selv længere. Det kunne f.eks. være, at man kunne hjælpe hinanden med madlavning osv. i større omfang, end det er muligt i dag.

Så sagde fru Pia Kristensen fra Dansk Folkeparti, at Dansk Folkeparti støtter forslaget, men vil afvente regeringens udspil. Vi håber så, at det bliver muligt for Dansk Folkeparti at få gennemført forslaget i forbindelse med finansloven.

Jeg forstod også, at Dansk Folkeparti mener, at der skal bygges flere boliger, før det bliver muligt at indføre selvvisitering, men jeg håber så, at Dansk Folkeparti vil være med til at sikre, at der bliver afsat de nødvendige midler til, at der bliver bygget de boliger, der er behov for. Enhedslisten skal gerne være med til at anvise, hvor man kan finde pengene henne til at bygge flere boliger.

Kl. 15.25

Fru Charlotte Dyremose fra De Konservative talte også i forbindelse med selvvisitering om, at det var nødvendigt at respektere det kommunale selvstyre. Igen kan jeg ikke helt forstå, hvordan det kan hænge sammen, at man skal respektere det kommunale selvstyre på det her område, men ikke på en række andre områder, hvor de borgerlige partier ønsker at indføre frit valg og gennemføre de forskellige forslag, de har på forskellige områder.

Jeg tror, at jeg har været inde på de forskellige punkter, der blev rejst af de forskellige ordførere, og jeg håber, at den del, der var udbredt enighed om, og som jeg kan forstå regeringen fremsætter forslag om, bliver vedtaget, så vi ikke skal opleve flere af disse tragiske historier med ægtepar, der bliver skilt ad, uanset hvilke partier der så har været med i hvilke beslutninger i forskellige bydele, hvor jeg står bag hr. Villy Søvndals berigtigelse af den historie, der blev fortalt.

(Kort bemærkning).

Flemming Oppfeldt (V):

Jeg vil bare nævne, at Venstre opfatter selvvisitering som et angreb på det frie valg. Det offentlige stiller nogle ydelser til rådighed for borgeren. Borgeren har herefter frit valg, når det gælder, hvem der skal levere, hvor de skal leveres osv. Det er det helt afgørende princip.

Vi er ikke ved at renoncere i forhold til, hvad der er sagt under valgkampen. Det skal gennemføres ultimativt. Men vi vil ikke være med til – havde jeg nær sagt – at lave kaos med hensyn til, hvem der er berettiget til ydelser. Det kan jo godt være, at den borger, som måske har en stor bolig og har svært ved at passe den bolig, kan gå til det offentlige, og at det offentlige kan sige, inden det er en plejehjemsplads, at der er nogle alternativer, som det offentlige godt vil hjælpe med.

Det må være rimeligt, at der er en sådan dialog, at der er en sådan visitation, når vi har et velfærdssamfund, som også skal prioritere begrænsede ressourcer, for ellers angriber vi de ydelser, der skal være til rådighed for de allersvageste.

(Kort bemærkning).

Pia Kristensen (DF):

Jeg vil bare sige til fru Line Barfod, at det var lidt forkert. Jeg sagde, at vi ikke kan støtte forslaget, og det er netop på grund af de manglende boliger. Men jeg kan garantere for, at Dansk Folkeparti mener, at pengene skal hentes i finansloven, for det er vigtigt, at der bliver opført flere plejehjem og plejeboliger.

(Kort bemærkning).

Line Barfod (EL):

Først til fru Pia Kristensen: Jeg forstod det sådan, at Dansk Folkeparti havde sympati for ideen, men bare ikke mente, at det var realistisk lige nu, fordi der først skulle være flere boliger.

Så til hr. Flemming Oppfeldt: Jeg forstår simpelt hen ikke, hvordan det kan være et angreb på det frie valg, at man får ret til selv at vælge, om man vil bo i sin egen bolig eller man vil bo på plejehjem. Det er jeg ikke i stand til at forstå. Det kan selvfølgelig være mig, der er noget galt med.

Der skal selvfølgelig være mulighed for en dialog. Jeg tror ikke, der er mange, der siger nej, hvis de går op til kommunen og siger, at de ikke længere kan passe den fireværelseslejlighed, som de boede i sammen med deres ægtefælle, der nu er død, de har derfor behov for noget mindre, og kommunen tilbyder så f.eks. en to-værelseslejlighed. Jeg tror ikke, der er mange, der siger, at de ikke har lyst til en toværelseslejlighed, men hellere vil flytte på plejehjem, hvis det er det, der er muligheden.

Jeg tror faktisk, at de fleste vil foretrække en toværelseslejlighed, hvis de ellers følte, at de

kunne klare at bo i en toværelseslejlighed. Men hvis man ikke føler, at man er i stand til længere at bo i en toværelseslejlighed, men gerne vil på plejehjem, fordi man kan mærke, at kræfterne ikke slår til længere, så mener jeg faktisk, at man skal have ret til det. Jeg kan ikke se, hvordan det er et angreb på ydelserne og på velfærdssamfundet, at man får den ret til frit valg. På samme måde som jeg ikke kan se, hvordan det er et angreb på velfærdssamfundet, hvis man har ret til at gå i folkeskolen, når man fylder 6 år. Der har man jo også frit valg.

Når man fylder et bestemt antal år, kan man komme i skole, uden at man dér går ind og siger, at her skal kommunen altså kunne prioritere og vælge, hvor mange børn der må komme i skole, alt efter hvad kommunen kan prioritere og sætte af til skolevæsenet. Jeg forstår simpelt hen ikke det her med, at det er et angreb.

Kl. 15.30

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Hr. Villy Søvnald som ordfører i anden runde.

Villy Søvnald (SF):

Det her er jo interessant. Det er et interessant punkt, vi står ved, for det, vi jo i virkeligheden diskuterer, er, om det frie valg nu griber for meget om sig, om det bliver så voldsomt, at det ikke kan styres. Det er diskussionen, og det er sådan set en meget relevant diskussion. Jeg synes, det er ærgerligt, at Venstre ikke understregede den lidt mere under valgkampen, men det kan have sine grunde.

Men det, vi nu har diskuteret lidt også med forslagsstilleren fru Line Barfod, er: Hvor omfattende bliver det her? Det kan vi have vidt forskellige gæt om. Der er ingen, der ved det. Vi har aldrig prøvet det.

Jeg har derfor et forslag til dem, som er tilhængere af det frie valg: Skulle vi ikke prøve det af i mindre målestok? Skulle vi ikke bede – og det vil jeg spørge ministeren om – om der ikke var et antal kommuner, der sagde: Vi vil godt prøve en model, der hedder selvvisitation? Er det rigtigt, som tilhængerne af det frie valg frygter, at så går det rent galt, hvis man udfolder det i praksis, eller er det en forkert antagelse, tilhængerne af det frie valg har? Lader det sig alligevel styre?

Det synes jeg ville være oplagt at invitere et antal kommuner til at prøve af, for så ved vi næste gang, vi diskuterer det her forslag, som tilhængerne af det frie valg teoretisk er tilhængere

af, men i praksis får voldsomme anfægtelser over, hvor omfattende det er, og om det giver de problemer. Det ville da virkelig være en sag, hvor vi også i fællesskab kunne blive klogere.

Så jeg vil spørge ministeren: Skal vi ikke invitere et antal kommuner til at være med til forsøget på området selvvisitation?

Socialministeren (Henriette Kjær):

Nu fik jeg et spørgsmål, og så synes jeg også, at jeg vil svare hr. Villy Søvndal, for jeg synes, det er en meget fornuftig tanke, hr. Villy Søvndal fremkommer med. Jeg vil ikke love det nu, men jeg vil da sige, at sundheds- og indenrigsministeren også arbejder med en model, der går ud på at give kommunerne nogle flere friheder til at prøve nogle ting af, og der kunne det her bestemt være et element. Så det er jeg meget åben over for.

(Kort bemærkning).

Villy Søvndal (SF):

Jeg vil bare kvittere for svaret, som jeg synes var et flot svar, og glæde mig over, at jeg i den her forsamling blandt de borgerlige partier i dag fandt den første tilhænger af det frie valg.

Hermed sluttede forhandlingen, og forslaget overgik derefter til anden (sidste) behandling.

Afstemning

Anden næstformand (Poul Nødgaard):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Socialudvalget. Hvis ingen gør indsigelse, betragter jeg det som vedtaget. (*Ophold*). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 18:

Forslag til folketingsbeslutning om, at nuværende førtidspensionister skal have ret til at vælge de nye ydelsesniveauer i den kommende førtidspensionsordning.

Af Line Barfod (EL) og Pernille Rosenkrantz-Theil (EL).

(Fremsat 11/12 2001).

Forslaget sattes til forhandling.

Forhandling

Socialministeren (Henriette Kjær):

Enhedslisten har fremsat dette forslag til folketingsbeslutning, som skal give de nuværende førtidspensionister ret til at vælge at overgå til førtidspension efter de regler, der træder i kraft den 1. januar 2003.

Af bemærkningerne til forslaget fremgår det, at ordningen skal være frivillig, hvilket er begrundet med, at en overgang til førtidspension efter de kommende regler kan være forbundet med såvel fordele som ulemper. Det er derfor en del af forslaget, at kommunerne skal tilføres ressourcer for at kunne yde den tilstrækkelige rådgivning af førtidspensionisterne.

Først vil jeg understrege, at regeringen vil gennemføre førtidspensionsreformen, sådan som den blev aftalt mellem en række partier og efterfølgende vedtaget i Folketinget. Dette indebærer, at førtidspensionsreformen ikke gælder for nuværende førtidspensionister, og alene af denne årsag kan regeringen ikke støtte beslutningsforslaget.

Sådan som Enhedslistens forslag er fremsat og begrundet, er der alene tale om en økonomisk vurdering af fordele og ulemper for den enkelte førtidspensionist. Med førtidspensionsreformen blev hele ydelsessystemet ændret, og en række andre særregler for førtidspensionister blev ændret eller afskaffet. En økonomisk sammenligning for den enkelte førtidspensionist efter nuværende og kommende regler vil være kompliceret og må nødvendigvis basere sig på helt aktuelle økonomiske og bolig-mæssige forhold.

Kl. 15.35

Sammenligningen vil således ikke kunne tage højde for fremtidige ændringer i de faktorer, der har betydning for f.eks. de særlige ydelser, den enkelte førtidspensionist har eller får ret til. Et eksempel på sådanne ydelser er personlige tillæg, der kan ydes til de nuværende førtidspensionister efter en konkret vurdering. Det er med andre ord ikke muligt at lave den sammenligning af de økonomiske forhold, som er en afgørende forudsætning i Enhedslistens forslag.

Desuden skal det bemærkes, at der med førtidspensionsreformen indføres et nyt tilkøds-kriterium. Det er således vurderingen af arbejdsevnen, der er afgørende for, om der kan til-